

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗАҢНАМАСЫ БОЙЫНША ҚАЙТА ӨНДЕУ НӘТИЖЕСІНДЕ ҚҰРЫЛҒАН ЗИЯТКЕРЛІК МЕНШІК ОБЪЕКТІЛЕРІН ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚОРҒАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Айжан Амангелдіқызы Амангелді

Заң ғылымдарының докторы, Қонаев Университетінің азаматтық-құқықтық пәндері кафедрасының профессоры, М. Есболатов атындағы Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі Алматы Академиясы Ғылыми-зерттеу орталығының ғылыми қызметкері; Алматы қ., Қазақстан Республикасы;
e-mail: aizhan_amangeldy@mail.ru

Аннотация. Бұл мақала туындылар институттарын зерттеуге және зияткерлік меншіктің жекелеген объектілерін қайта өңдеуге арналған.

Мақалада туынды ұғымына, түпнұсқа мен туындының арақатынасына әр түрлі көзқарастар талданады. Ғалымдардың қайта өңдеу институтына арналған еңбектерін талдауға баса назар аударылды.

Автор Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының заңнамасы бойынша қайта өңдеу туралы ережелерге салыстырмалы-құқықтық талдау жүргізді.

Мақалада тұжырымдамалық аппаратқа, «авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы» Қазақстан Республикасының Заңындағы, Қазақстан Республикасының Патенттік Заңындағы және «тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері, географиялық нұсқаулар және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы» Қазақстан Республикасының Заңындағы проблемаларға егжей-тегжейлі зерттеу жүргізілді. Мысалы, ҚР Заңында патентте тәуелді өнертабыс термині айтылады, бірақ оған түсінік берілмейді.

Осы аспектілерді зерттеу өзектілігі мен өзектілігіне ие, өйткені мұндай объектілер азаматтық айналымға белсенді енгізілуде. Қазақстандық ғалымдардың жекелеген аспектілерді шешуге жеткіліксіз көңіл бөлуі құқық қолдану практикасының қиындықтарына алып келеді. Мақалада Қазақстандағы сот практикасына талдау жүргізілді, онда ресми тәсілді болдырмайтын соттардың неғұрлым терең және мұқият талдауын талап ететін мәселелер атап өтіледі.

Мақалада патенттік құқыққа тәуелді объектілердің проблемасы қарастырылады, ол мұндай объектілерді зияткерлік шығармашылық қызметтің нәтижелеріне жатқызуға бола ма, жоқ па, өйткені бұл объектілердің өнертапқыштық деңгейі мен жаңалығын патенттік критерийлер ретінде анықтауда проблема туындауы мүмкін.

Қайта өңдеу даралау құралдарына қатысты да өзекті. Сәйкестендіру функциясы және бір құралдың басқа даралау құралынан айырмашылығы жоқ араластыру дәрежесіне ұқсас, ҚР заңнамасында белгіленген формальды белгілер бойынша құқықтық қорғауды ұсынудан бас тартылатын болады.

Түйінді сөздер: қайта өңдеу, туынды жұмыс, модификация, компьютер бағдарламасы, айрықша құқық, құқық иесі, автор, ендік шығармашылық.

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ОБЪЕКТОВ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ, СОЗДАННЫХ В РЕЗУЛЬТАТЕ ПЕРЕРАБОТКИ, ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Амангельды Айжан Амангельдықызы

Доктор юридических наук, профессор кафедры гражданско-правовых дисциплин Университета Кунаева, научный сотрудник Научно-исследовательского центра Алматинской Академии МВД РК им. М. Есболатова; г. Алматы, Республика Казахстан; e-mail: aizhan_amangeldy@mail.ru

Аннотация. Данная статья посвящена исследованию институтов производных произведений и переработки отдельных объектов интеллектуальной собственности.

В статье проанализированы различные подходы к понятию производного произведения, соотношения оригинального и производного произведения. Уделено внимание анализу трудов ученых, посвященных институту переработки.

Автором проведен сравнительно-правовой анализ положений о переработке по законодательству Республики Казахстан и Российской Федерации.

В статье проведено детальное исследование понятийного аппарата, проблемам в Законе Республики Казахстан «Об авторском праве и смежных правах», Патентном законе Республики Казахстан и Законе Республики Казахстан «О товарных знаках, знаках обслуживания, географических указаниях и наименованиях мест происхождения товара». Например, в Патентном законе РК упоминается термин зависимого изобретения, но понятия ему не дано.

Изучение данных аспектов имеют свою значимость и актуальность, поскольку в гражданский оборот активно вводятся такие объекты. И недостаточное внимание казахстанских ученых к разрешению отдельных аспектов приводит к трудностям правоприменительной практики. В статье проведен анализ судебной практики в Казахстане, в которой отмечаются вопросы, которые требуют более глубокого и тщательного анализа судами, исключающего формальный подход.

В статье рассматривается проблема зависимых объектов патентного права, которая состоит в том, можно ли относить такие объекты к результатам интеллектуальной творческой деятельности, поскольку может возникнуть проблема в определении изобретательского уровня и новизны этих объектов как критериев патентоспособности.

Переработка актуальна и в отношении средств индивидуализации. Схожим до степени смешения, не имеющим функции идентификации и отличимости одного средства от другого средства индивидуализации по формальным признакам, установленным законодательством РК будет отказано в предоставлении правовой охраны.

Ключевые слова: переработка, производное произведение, модификация, программа ЭВМ, исключительное право, правообладатель, автор, параллельное творчество.

THE PROBLEM OF LEGAL PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS CREATED AS A RESULT OF PROCESSING, ACCORDING TO THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Amangeldy Aizhan Amangeldykyzy

Doctor of Legal Sciences, Professor of the Department of Civil Law Disciplines of the Kunaev University, researcher of the Research Center of the Almaty Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Kazakhstan named after M. Esbolatov; Almaty c., Republic of Kazakhstan; e-mail: aizhan_amangeldy@mail.ru

Abstract. This article is devoted to the study of institutions of derivative works and processing of individual intellectual property objects.

The article analyzes various approaches to the concept of a derivative work, the ratio of an original and a derivative work. Attention is paid to the analysis of the works of scientists devoted to the Institute of recycling.

The author conducted a comparative legal analysis of the provisions on processing under the legislation of the Republic of Kazakhstan and the Russian Federation.

The article provides a detailed study of the conceptual framework, problems in the Law of the Republic of Kazakhstan "On Copyright and Related Rights", the Patent Law of the Republic of Kazakhstan and the Law of the Republic of Kazakhstan "On Trademarks, service Marks, geographical indications and appellations of origin". For example, the Patent Law of the Republic of Kazakhstan mentions the term dependent invention, but the concept is not given to it.

The study of these aspects has its own significance and relevance, since such objects are actively introduced into civil circulation. And the insufficient attention of Kazakhstani scientists

to the resolution of certain aspects leads to difficulties in law enforcement practice. The article analyzes judicial practice in Kazakhstan, which highlights issues that require a deeper and more thorough analysis by the courts, excluding a formal approach.

The article considers the problem of dependent objects of patent law, which consists in whether such objects can be attributed to the results of intellectual creative activity, since there may be a problem in determining the inventive level and novelty of these objects as criteria for patentability.

Recycling is also relevant in terms of means of individualization. Confusingly similar, lacking the function of identification and distinguishability of one means from another means of individualization on formal grounds established by the legislation of the Republic of Kazakhstan, will be denied legal protection.

Keywords: processing, derivative work, modification, computer program, exclusive right, copyright holder, author, parallel creativity.

DOI: 10.52026/2788-5291_2024_79_4_90

Кіріспе

Зияткерлік меншік құқығының барлық институттарында қайта өңдеу нәтижесінде құрылған туынды (тәуелді) объектілер бар.

Авторлық құқық ғылым, әдебиет және өнер туындыларына қолданылады. Белгілі бір туындыны қайта өңдеу нәтижесінде туындылар жасалуы мүмкін, бірақ мәселе осындай туындылардың өзіндік ерекшелігін анықтау болып табылады.

Сонымен қатар, шығармашылық тек қана шектелмейтінін және автордың шығармашылық интеллектуалды қызметі нәтижесінде ұқсас туындылар жасалуы мүмкін екенін ескерсек, оларды туынды немесе түпнұсқа деп тану керек.

Зияткерлік қызметтің туындылары мен даралау құралдарының болуының негізгі алғышарты кез-келген зияткерлік қызметтің объективті қасиеті болып табылады, яғни зияткерлік қызметтің жаңа нәтижелері белгілі бір дәрежеде мәдениеттің жетістіктерін қолдана отырып жасалады [1, 16 б.].

Тарихта кейбір шығармалар басқалардың ықпалымен немесе әсерімен жазылған көптеген жағдайларды табуға болады. Мысалы, Алексей Толстойдың «Буратино» кейіпкерінің «Буратино» кейіпкері Карло Коллодиге ұқсастығы айқын. Басқа автордың жұмысынан осындай шабытқа мысал ретінде Лайман Френк Баумның «оз сиқыршысы» шығармасынан шабыт алған Александр Волковтың «Изумруд қаласының сиқыршысы» кітаптар сериясын келтіруге болады [2]. Бірақ бұл жұмыстардың мазмұны әртүрлі.

Әдістер мен материалдар

Мақала диалектикалық, формальды-логикалық, жүйелік, салыстырмалы-құқықтық,

техико-заңи сияқты ғылыми танымның жалпы және жеке зерттеу әдістерін пайдалана отырып дайындалған.

Нәтижелер мен талдаулар

Қазақстан Республикасының (бұдан әрі - ҚР) заңнамасына жүгінсек, қоғамдық қатынастардың осы аспектісін реттейтін нормалар бар екенін атап өткен жөн. Туынды туындылар да авторлық құқық объектісі болып табылады.

ҚР Азаматтық кодексінің (бұдан әрі - АҚ) 971-бабының 1-тармағына сәйкес авторлық құқық олардың мақсатына, мазмұны мен қадір-қасиетіне, сондай-ақ оларды білдіру тәсілі мен нысанына қарамастан, шығармашылық қызметтің нәтижесі болып табылатын ғылым, әдебиет және өнер туындыларына қолданылады.

Авторлық құқық туралы Заңның 2-бабы 33) тармағына сәйкес туындыны қайта өңдеу-бұл түпнұсқа туындыны бір жанрдан екінші жанрға өзгерту. Бұл ретте түпнұсқа туындыны сахналау, қою және аранжировкалау туындыны қайта өңдеу түрлері болып табылады¹. Өз кезегінде ҚР Авторлық құқық туралы Заңының 34-бабына сәйкес сабақтас құқықтардың объектілері олардың мақсатына, мазмұны мен қадір-қасиетіне, сондай-ақ оларды білдіру тәсілі мен нысанына қарамастан эфирлік және кабельдік хабар тарату ұйымдарын қою, орындау, фонограммалар, беру болып табылады. Яғни, қайта өңдеудің нәтижесі тек туынды ғана емес, сонымен қатар сабақтас құқықтардың объектісі болуы мүмкін деген қорытынды жасауға болады, мысалы, өндіріс түрінде. Кез-келген сабақтас құқықтар объектісін құрудың негізі авторлық құқық объектісі болып табы-

¹ Авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы 1996 ж. 10 маусымдағы № 6-І Қазақстан Республикасының Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1005798&pos=114;-15#pos=114;-15 (Жүгінген күні: 23.01.2024)

лады. Сонымен қатар, мысалы, фонограмма немесе сабақтас құқықтардың басқа объектісін құру үшін автордың (композитордың, ақынның) музыкалық шығарманы мәтінмен пайдалануға рұқсаты қажет, егер авторлық құқық объектісі қоғамдық доменге өтпесе. Осылайша, туынды мен сабақтас құқықтар объектілерінің ортақ белгілері бар: 1) олардың түпнұсқа авторлық құқық объектілеріне тәуелді екендігі; 2) авторлық құқықтың түпнұсқалық объектілерін пайдалануға құқық иелерінен рұқсат қажет.

Қайта өңдеу нәтижесінде тіп сәйкес туынды өнім пайда болады. Авторлық құқық туралы Заңның 2-бабы 34) тармағына сәйкес басқа туындыны шығармашылықпен қайта өңдеу нәтижесінде жасалған шығарма ретінде айқындалған².

Бұл ережелер Қазақстанда ратификацияланған әдеби және көркем шығармаларды қорғау туралы Берн конвенциясының (бұдан әрі – Берн конвенциясы) ережелеріне толық сәйкес келеді, оның 2-бабының (3) тармағына сәйкес әдеби немесе көркем шығарманың аудармалары, бейімделулері, музыкалық аранжировкалары және басқа да қайта өңдеулері түпнұсқа шығарма авторының құқықтарына нұқсан келтірмей, түпнұсқа туындылармен тең дәрежеде қорғалады³.

Туынды және композициялық туындылар авторлық құқықпен қорғалады, олар авторлық құқық объектілері болып табыла ма, жоқ па⁴.

Туындыларды құқықтық қорғаудың ерекшелігі олардың бастапқы туындыны қайта өңдеу нәтижесінде пайда болу ерекшеліктеріне байланысты. Шығарманы қайта өңдеу – бұл шығарманы қолданудың бір әдісі және, әрине, практикалық қызығушылық тудырады [3, 25 б.].

Қызығушылық тудырады, өйткені қайта өңдеу құқығы авторға немесе басқа авторлық құқық иесіне тиесілі айрықша құқықтың өкілеттіктерінің бірі болып табылады, сондықтан қайта өңдеу үшін түпнұсқа туындының уәкілетті субъектісінің рұқсатын алу қажет, егер түпнұсқа шығарма қоғамдық доменге берілген жағдайларды қоспағанда.

Қайта өңдеу – бұл туындыны пайдалану тәсілдерінің бірі, қайта өңдеу құқығы мүлтік сипатқа ие және айрықша құқықтың

бөлігі болып табылады. Туынды түпнұсқа, яғни түпнұсқа шығарманың арқасында туады. Тиісінше, туындының маңызды белгісі оны қолданыстағы авторлық объект негізінде құру болып табылады, оған қатысты айрықша құқық әлі де қолданылады немесе мерзімі өткеннен кейін күші жойылды [3, 26 б.].

Туынды авторлық құқық объектісі болғандықтан, ол сонымен қатар қауіпсіздік критерийлеріне сәйкес келуі керек. Туынды авторлық құқық объектісі ретінде осы нәтижені білдірудің шығармашылық сипаты мен объективті формасы сияқты белгілерге ие болуы керек [3, 26 б.].

Туындының басқа туындылардан айрықша белгілері мыналар болып табылады: біріншіден, ол басқа автордың бұрын жасаған туындысы негізінде жасалады; екіншіден, жаңа туындыны жасаушы түпнұсқа шығарманың толық немесе ішінара қорғалатын элементтерін, мысалы, кейіпкерлерді алады; үшіншіден, түпнұсқа шығарма авторының ниеті сақталуы және сақталуы керек туынды шығарманың авторы бұрмалаған жоқ [4, 199 б.].

ҚР Авторлық құқық туралы Заңының 12 бабында туынды туындыға құқықтар туралы айтылады. Шығарманы қайта өңдеу, өңдеу немесе басқа жолмен қайта өңдеу (қайта өңдеу құқығы) - бұл автордың немесе авторлық құқық иесінің айрықша құқығының мазмұнына кіретін өкілеттіктер.

Заң әдебиетінде шығарманы қайта өңдеу мәселелері ғылыми қызығушылықтың мәні болып табылады.

Шығарманы қайта өңдеу мәселесін қарау кезінде шығармашылық еркіндігі мен шығармаға айрықша құқық, Жаңа (қайта өңделген) объектіге құқық және бастапқы объектіге құқық қайшылықтары туындайды. Бір қарағанда, туындыны қайта өңдеу мүлтік емес құқыққа әсер етпейтін пайдалану тәсілі болып көрінеді. Алайда әр түрлі сипаттағы екі құқықтың арақатынасы қайшылықты анықтайды [3, 27 б.].

Қайта өңдеу кезінде түпнұсқа шығарма авторының ниеті сақталуы керек, бірақ ол аудармашының, режиссердің немесе басқа өңдеушінің өзіндік шығармашылық жұмысының нәтижесі ретінде жаңа объективті түрде көрінеді. Қайта өңдеу кезінде шығар-

² Авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы 1996 ж. 10 маусымдағы № 6-І Қазақстан Республикасының Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1005798&pos=114;-15#pos=114;-15 (Жүзінген күні: 23.01.2024)

³ Бернская Конвенция об охране литературных и художественных произведений (Парижский Акт, ВОИС, 24 июля 1971 г.) // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1007512&pos=14;-108#pos=14;-108 (Жүзінген күні: 23.01.2024)

⁴ Авторлық құқық және сабақтас құқықтар туралы 1996 ж. 10 маусымдағы № 6-І Қазақстан Республикасының Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1005798&pos=192;-41#pos=192;-41 (Жүзінген күні: 23.01.2024)

маның түрі немесе жанры әрдайым өзгере бермейді, бұл шығарманы аудару кезінде айқын көрінеді. Туынды құқықтық қорғау объектісі ретінде автордың ниетіне сәйкес түпнұсқа (бастапқы) туынды негізінде басқа адамның (адамдардың) шығармашылық еңбегімен жасалады. Туындыларға құқықтық қорғауды берудің басты шарты түпнұсқа туындыға қатысты авторлық құқықты сақтау болып табылады. Туындыға айрықша құқық туындыны қайта өңдеуге құқық болған кезде ғана туындайды [3, 28 б.].

Түпнұсқа туындыны қайта өңдеу шығармашылық сипатта болуы керек. Бұл туындыны техникалық өңдеу, оның ішінде жасанды интеллект технологияларын қолдану мүмкін емес. Шығармашылық субъектісі тек туынды туынды жасау процесінде өзінің білімін, көзқарасын, бағасын, тәжірибесін түсіретін адам бола алады. Туынды шығарма элементтері қолданылған түпнұсқа туындыдан ерекшеленуі керек [4, 196 б.]. Автор шығарманы құрудың шығармашылық сипатының критерийі «субъективті жаңалық» деп санайды, өйткені автор басқа адамдарға белгілі нәтижені дербес жасай алады, бірақ ол үшін ол жаңа, бірінші рет қол жеткізді. Жаңалықтың белгісі нәтижеге жетудің тәуелсіздігінде көрінеді [4, 196 б.].

Шығарманы қайта өңдеу нәтижесінде оның мазмұны форманың түрін өзгерте алады (оқиғаны бейімдеу), бірақ қайта өңдеу форманың түрін өзгертуге әкелмеуі мүмкін (шығарманың қорғалатын бөлігін, кейіпкерлерін пайдалану) [4, 199 б.].

Қазақстанда «Соттардың авторлық құқықты және сабақтас құқықтарды қорғау туралы заңнаманың кейбір нормаларын қолдануы туралы» ҚР Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 25 желтоқсандағы № 11 нормативтік қаулысы қолданылады, онда туынды туралы авторлық құқық туралы Заңның ережесі қайталанады, бірақ, өкінішке орай, ҚР соттарына шығармашылық сипатын қалай айқындау керектігі жөнінде ұсыныстар берілмейді шығарманың өзіндік ерекшелігі, ал шығармашылық тәуелсіз және тәуелсіз емес шығарманың анықтамасы, тұжырымдамасы мүлдем жоқ.

Туынды және түпнұсқа туындының өлшемдерін зерттей отырып, Н. Айрапетов туынды туындының мынадай анықтамасын ұсынады: «туынды - бұрыннан бар авторлық құқық объектісін (түпнұсқа туындыны) өрнек нысанын өзгерте отырып немесе өрнек нысанын өзгертпей қайта өңдеу арқылы жасалған, бірақ түпнұсқа туындының маңызды

бөлігін сақтай отырып, объективті түрде көрсетілген авторлық құқық объектісі, шығармашылық оның сипаты оны басқа авторлық құқық объектісінің көбеюі деп санамау үшін жеткілікті» [2]. Н. Айрапетов ұсынған туынды анықтамасымен біз келісеміз.

Сұрақ әрдайым қолдану тәжірибесінде туындайды, ұқсастық немесе қарыз алу дәрежесін қалай анықтау керек, шығармашылық тәуелсіз немесе тәуелсіз емес шығарманы анықтау үшін қандай критерийлерді қолдану керек.

Кейбір авторлардың пікірінше, сот қайта өңдеу туралы қорытынды жасау үшін туынды шығармадағы түпнұсқа туындының элементтерін (бөлігін) табу керек. Басқаша айтқанда, сот кез-келген жағдайда шығармалар арасындағы ұқсастықты анықтауы керек, өйткені бұл туынды шығармада түпнұсқа шығарманың элементтерін (бөлігін) табудың жалғыз мүмкін әдісі деп ойлаймыз. Мұндай ұқсастықтың сипаты мен дәрежесі әр түрлі жұмыстар үшін және әр түрлі өңдеу түрлері үшін әр түрлі болады, бірақ кез-келген жағдайда мұндай ұқсастық орын алуы керек [5].

Алайда, көбінесе соттар дау бойынша шешім шығарған кезде сараптамалық қорытындылардың нәтижелерін басшылыққа алады, бірақ егер Қазақстандағы соттар түпнұсқаны қайта өңдеу нәтижесінде жасалған түпнұсқа және туынды шығармадағы ұқсастықтар мен айырмашылықтарды өздері анықтаса немесе автордың белгілі бір шығармадан шабыт алып, өзінің шығармашылық дербес туындысын жасағанын анықтаса, бұл өте пайдалы болар еді.

Біздің ойымызша, қайта өңдеу нәтижесінде туынды ғана емес, мысалы, аудиовизуалды шығарма да жасалуы мүмкін. Осыған байланысты өте күрделі сұрақ туындайды: аудиовизуалды туындыны туынды деп санауға бола ма? Немесе аудиовизуалды шығарма тәуелсіз түпнұсқа шығарма ма?

Айта кету керек, аудиовизуалды шығармаларға тек көркем, деректі фильмдер ғана емес, сонымен қатар музыкалық бейнелер, жарнамалар да кіреді. Көптеген аудиовизуалды туындылар қайта өңдеу нәтижесінде, мысалы, әдеби түпнұсқа шығарма негізінде жасалған. Мысалы, «соғыс және бейбітшілік», «Тихий Дон», «Анна Каренина», «Мастер және Маргарита» романдары және т.б. кинофильмдердің бірнеше нұсқалары бойынша жасалған, өйткені олар продюсерлерді, режиссерлерді шабыттандырды және олардың әрқайсысы фильмге бейімделуге

өз көзқарасын жасады және инвестициялады, бұл, әрине, осындай фильмдерді жасаушылардың шығармашылығының нәтижесі фильмге бейімделу.

Заң әдебиетіндегі ғалымдардың көзқарастары әртүрлі. А.О. Радоминава фильм тәуелсіз шығарма деп санайды және оны тәуелді (туынды немесе құрама) шығарма ретінде қарастыруға болмайды. Туынды бұрыннан бар туындыны қайта өңдеу жолымен жасалады, оның барысында осындай туынды нысанының элементтері (бөліктері) пайдаланылады. Фильмді екі шарт орындалған кезде Туынды шығармаларға жатқызуға болады: фильм түсіру кезінде тек фильмнің түсірілімі басталған кезде объективті түрде болған шығармалар қолданылуы керек; фильмде мұндай шығармалардың формасының элементтері ғана өз бейнесін табуы керек. Алайда, фильмге қатысты осы шарттарды сақтау мүмкін емес, өйткені фильм түсіру режиссердің, оператордың және т.б. шығармашылық үлестерінің болуын білдіреді, олар тек фильм түсіру процесінде пайда болады және тек онда көрінеді; фильмде бұрыннан бар шығармаларды пайдалану сипаты қайта өңдеуден өзгеше, өйткені фильмде мұндай шығармалардың формалық элементтері емес, өздері қолданылады шығармалар [6, 5-6 б.].

В.И. Елисеевтің ұстанымы қызықты, оның пікірі бойынша туынды объектіге зияткерлік құқықтар екі модель бойынша туындауы мүмкін: а) бастапқы объектіге айрықша құқықтың әрекеті туынды объектіге құқықтардың пайда болуына кедергі келтіретін заңды факт ретінде танылатын тәуелді модель бойынша; б) туынды объектіге зияткерлік құқықтар бастапқы объектіге айрықша құқықтың қолданылуына қарамастан, тиісті түрдегі объектілердің қорғау қабілетінің жалпы өлшемдеріне сәйкес келген жағдайда туындайтын тәуелсіз модель бойынша. Автор туынды объектілерге құқықтардың пайда болу модельдері арасында тандау критерийлерін ұсынды. Тәуелді модель туынды объектінің заңды тағдыры өз еркіне байланысты бастапқы объектінің құқық иесінің жеке мүдделеріне туынды объектіні жасаушының жеке мүдделерінен басымдық береді не туынды объектіге зияткерлік құқықтардың әлеуетті субъектілерінің шеңберін шектеу немесе туынды объектілердің пайда болуын толығымен болдырмау талап етілетін кезде жария мүдделерді қорғау мақсатында белгіленеді. Тәуелсіз модель зияткерлік қызметтің жаңа қорғауға

қабілетті нәтижесін жасау үшін жеткілікті интеллектуалды үлес қосқан мүдделерге басымдық береді [1, 9-10 б.]. Автор бұл айырмашылықтар бастапқы объектілердің авторлық құқық иелері мен туынды объектілердің авторлық құқық иелері мүдделерінің әділ тепе-теңдігін анықтауда маңызды рөл атқаратыны дұрыс [1, 21 б.].

Бұл ұсыныспен келісуге болады, бастапқы зияткерлік меншік объектісі негізінде жасалған көптеген аудиовизуалды туындылар шын мәнінде шығармашылық тәуелсіздікті бейнелейтіні анық, бірақ мұндай ұстанымдарды іс жүзінде дәлелдеу өте қиын және дау туындаған жағдайда соттан оның шығармашылық тәуелсіздігін анықтау үшін даулы объектіге айтарлықтай батыру қажет болады.

Мысалы, Э.С. Ромашина, ол аудиовизуалды шығарма біртұтас кешен ретінде аудиовизуалды шығарма құрамында бірлесіп қолданылатын зияткерлік қызметтің көптеген нәтижелерін қамтитын күрделі объект деп санайды. Сонымен қатар, аудиовизуалды шығармаға кіретін зияткерлік қызметтің жекелеген нәтижелерін әдетте дербес пайдалануға болады, мысалы, сценарий негізінде кітап немесе комикстер сериясы шығарылуы мүмкін, музыканы аудиовизуалды шығармадан кез-келген белгілі тәсілдермен және т.б. бөлек пайдалануға болады [7, 26 б.].

Осылайша, заң әдебиетіндегі негізгі көзқарастар үш пікірге келеді: аудиовизуалды жұмыс қайта өңдеудің нәтижесі болуы мүмкін, бұл авторлық құқықтың тәуелсіз объектісі және күрделі объект ретінде әрекет ете алады. Кез-келген жағдайда, аудиовизуалды жұмыста бұрыннан құрылған зияткерлік меншік объектісін пайдаланған кезде, шығармашылық қызметтің пайдаланылған нәтижесінің авторлық құқық иесінің рұқсатын алу үшін қайта өңдеу немесе басқа пайдалану қажет деп санаймыз.

Бірақ бейнелеу өнері туындыларына қатысты сұраққа жауап біржақты шешіледі. Кескіндеменің жалғыз данасы-түпнұсқа, ал қалғандары – туындылар ретінде бағаланбайтын көшірмелер, мұндай тұжырымды қол жеткізу құқығы ұғымына сүйене отырып жасауға болады. Бірақ бір идеяға, мысалы, діни себептерге әр түрлі суретшілер мен әр түрлі стильде сурет салуға болады.

Қайта өңдеу мәселелері сабақтас құқықтар объектілері үшін де өзекті (фонограммалар, орындау, эфирлік және кабельдік хабар тарату), өйткені олар авторлық құқық объектілерінің болуы нәтижесінде құрылған.

Сонымен қатар, фонограмманы қайта өңдеу немесе кез-келген тәсілмен қайта өңдеу фонограмма өндірушісіне тиесілі айрықша құқықтың өкілеттіктерінің бірі ретінде әрекет етеді, сондықтан мұндай құқықты беру шарт негізінде жасалуы керек.

Патенттік құқықта объектілер өнертабыстар (пайдалы модельдер) болып табылады және бұрын белгілі құрылғыларды, әдістерді, заттар мен штамдарды жаңа мақсатта қолдану жағдайлары бар, бұл патенттелген объектіні мүлдем жаңа салада қолдану мүмкіндігінің пайда болуын білдіреді. Мәселе мынада, мұндай объектілерді интеллектуалды шығармашылық әрекеттің нәтижелеріне жатқызуға бола ма, өйткені бұл объектілердің өнертапқыштық деңгейі мен жаңалығын патенттік критерийлер ретінде анықтауда мәселе туындауы мүмкін. Егер бұл объектілер осы талаптарға сәйкес келмесе, мұндай патенттік құқық объектілеріне құқықтық қорғау берілмейді, яғни егер объектінің сызығы болса, онда оған құқықтар да бола алмайды.

Патенттік құқықта «алдын-ала пайдалану құқығы» ұғымы да бар, оны параллель шығармашылық деп те атайды. Бұл өтініш беруші бірінші болып өтініш бере алған кезде пайда болады, сондықтан ол патент иесі болады, ал алдын-ала қолданушы болмайды.

ҚР Патенттік Заңының 13-бабының 1-тармағына сәйкес өнеркәсіптік меншік объектісінің басымдығы күніне дейін автордан тәуелсіз құрылған Өнеркәсіптік меншік объектісіне ұқсас шешімді адал пайдаланған немесе оған қажетті дайындықтар жасаған тұлға оны осындай пайдалану көлемін кеңейтпей (алдын ала пайдалану құқығы) өтеусіз пайдалану құқығын сақтайды. Алдын ала пайдалану құқығы басқа тұлғаға тек бірдей шешім қолданылған немесе оған қажетті дайындықтар жасалған өндіріспен бірге берілуі мүмкін⁵.

Патенттік Заңның 11-бабының 5-тармағына назар аударған жөн, онда осы тармаққа сәйкес мәжбүрлеп лицензия берілген жағдайда, көрсетілген лицензия негізінде пайдалануға құқығы берілген қорғау құжатына патент иеленушінің де осыған байланысты мәжбүрлеп лицензия берілген тәуелді өнертабысты пайдалануға лицензия алуға

құқығы бар лицензия⁶. Бұдан шығатыны, ҚР заң шығарушысы тәуелді өнертабыс терминін біледі, бірақ оған түсінік берілмеген.

ҚР Патенттік Заңының 11-бабының 5-тармағына сәйкес өнеркәсіптік меншік объектісін пайдалана алмайтын, бұл ретте өнеркәсіптік меншік объектісіне басқа қорғау құжаты иесінің қолайлы коммерциялық шарттарда лицензиялық шарт жасасудан бас тартқан құқықтарын бұзбай, оған объектіні пайдалануға мәжбүрлеп айрықша емес лицензия беру туралы өтінішпен сотқа жүгінуге құқығы бар Қазақстан Республикасының аумағындағы өнеркәсіптік меншік.

Егер өнеркәсіптік меншік объектісін басқа қорғау құжаты иесінің құқықтарын бұзбай пайдалана алмайтын патент иесі оның өнеркәсіптік меншік объектісі маңызды техникалық жетістік болып табылатынын және басқа қорғау құжаты иесінің өнеркәсіптік меншік объектісі алдында үлкен экономикалық маңызы бар екенін дәлелдесе, сот оған мәжбүрлеп айрықша емес лицензия беру туралы шешім қабылдауы мүмкін.

Көрсетілген лицензияны беру кезінде сот өнеркәсіптік меншік объектісін пайдалану шектерін, басқа тұлғаға тиесілі қорғау құжатын, төлемдердің мерзімдерін, мөлшері мен тәртібін айқындауға тиіс. Бұл ретте төлемдер мөлшері белгіленген практикаға сәйкес айқындалған лицензияның нарықтық бағасынан төмен болмауға тиіс.

Осы тармақтың негізінде алынған Өнеркәсіптік меншік объектісін пайдалану құқығы осы құқық берілген өнеркәсіптік меншік объектісіне қорғау құжатын басқаға берумен бірге ғана берілуі мүмкін⁷.

Осылайша, Қазақстанда патенттік Заңның 11-бабы 5-тармағының ережелері мәжбүрлеп лицензия алу үшін сотқа жүгінуге арқылы құқықтық қорғауды алуға мүмкіндік береді. Алайда, олқылықты жою мақсатында ҚР Заңында патентте тәуелді өнертабыс, тәуелді пайдалы модель және тәуелді өнеркәсіптік үлгі ұғымын қарастыру қажет.

Заң әдебиеттерінде мәжбүрлеп лицензия беру қоғамдық мүдделерді қорғау мақсатында тәуелді объектінің патент иесінің пайдалану бастапқы объектіге айрықша құқықтың ауыртпалығы ретінде түсіндіріледі [8].

Э.П. Гаврилов тәуелді өнертабыстарды

⁵ Қазақстан Республикасының Патент заңы Қазақстан Республикасының 1999 ж. 16 шілдедегі № 427-І Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1013991&sub_id=130000&pos=353;-33#pos=353;-33 (Жүгінген күні: 23.01.2024)

⁶ Қазақстан Республикасының Патент заңы Қазақстан Республикасының 1999 ж. 16 шілдедегі № 427-І Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1013991&pos=313;-46#pos=313;-46 (Жүгінген күні: 23.01.2024)

⁷ Қазақстан Республикасының Патент заңы Қазақстан Республикасының 1999 ж. 16 шілдедегі № 427-І Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1013991&sub_id=110000&pos=289;-33#pos=289;-33 (Жүгінген күні: 23.01.2024)

зерттей отырып, тәуелді өнертабысты барлық басқа өнертабыстардан ажырататын жалғыз белгі-оны негізгі өнертабыстан бөлек дербес пайдалану мүмкін етігін атап өтеді. Осыған байланысты «тәуелді өнертабыс» терминінің өзі өте сәтті болып шығады. Әрине, негізгі өнертабыс қорғалуы керек, оған айрықша құқық болуы керек. Әйтпесе, тәуелді өнертабыс тәуелсіз болады. Сонымен қатар, негізгі өнертабысты өзіне тәуелді өнертабыстан бөлек пайдалануға болады, дегенмен, әрине, өзара тәуелділік құбылыстары да болуы мүмкін. Ғалым сонымен қатар өнертабыстың тәуелділігі автордың жеке басына және патент иесіне байланысты емес екенін атап өтті. Тәуелділік сақталады (ауызша сөз үшін кешірім сұраймын) негізгі және тәуелді өнертабыстың авторы бір адам (немесе бір авторлар тобы) немесе әртүрлі адамдар, сондай-ақ негізгі және тәуелді өнертабысқа айрықша құқықтардың иесі болып табылатындығына қарамастан, бір адам немесе бұл әртүрлі тұлғалар [9]. Автор мәселе негізгі және тәуелді өнертабыстарға құқықтардың субъектілері сәйкес келмеген кезде пайда болады деген қорытындыға келеді [9].

Алайда, кейбір елдердің заңнамасында осындай параллель патенттердің пайда болуына жол бермеуге бағытталған нормалар бар. АҚШ пен Канадада арнайы процедуралар қозғалады. Францияда мұндай жағдайда басымдық күні ғана емес, сол күннің сағаттары мен минуттары да ескеріледі. Жапонияда мұндай өтініш берушілерге олардың қайсысына патент берілуі керек екендігі туралы келісу ұсынылады, ал егер олар келіспесе, патент ешкімге берілмейді [9].

Қайта өңдеу даралау құралдарына қатысты да өзекті. Бұл сәйкестендіру функциясы жоқ және бір құралдың басқа даралау құралынан айырмашылығы жоқ, араластыру дәрежесіне ұқсас сауда белгілері, қызмет көрсету белгілері. Бұл тауар белгілеріне құқықтық қорғау берілмейді, тиісінше, тіркелмеген осындай белгіні пайдаланған жағдайда тауар белгісінің иесінің құқықтары бұзылады, яғни тіркелген белгіні айналып өтіп, оны басқаша өзгертеді, мысалы, ADIDAS. Сондықтан, Қазақстан Республикасының тауар таңбалары туралы Заңының 6, 7-баптарына сәйкес ұқсас тауар таңбаларынан айырмашылығы жоқ, қайта өңдеу нәтижесінде жасалған тауар белгілеріне,

қызмет көрсету белгілеріне қатысты мұндай тауар таңбасын тіркеуден бас тартуға болады⁸, бұл сот практикасымен расталады.

Тауар таңбалары туралы Заңның 7-бабының 1-тармағына сәйкес тауар таңбасын тіркеуден бас тарту үшін өзге де негіздер көзделген. Осылайша, тауар белгілері ретінде оларды араластыру дәрежесіне ұқсас немесе ұқсас белгілер тіркелуге жатпайды:

- тіркеуі жарамсыз деп танылған немесе оның қолданысы тоқтатылған тауар белгілерін қоспағанда, Қазақстан Республикасында тіркелген және біртекті тауарларға немесе көрсетілетін қызметтерге қатысты басқа тұлғаның атына неғұрлым ертерек басымдықпен жасалған халықаралық шарттарға байланысты немесе сол адамның сол тауарларға немесе көрсетілетін қызметтерге қатысты бірдей тауар белгілерімен қорғалатын тауар белгілерімен тауар белгілері туралы ҚР Заңының 6-тарауы;

- тауарлар мен қызметтердің кез келген түріне қатысты белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасында жалпыға белгілі тауар белгілерімен;

- біртекті тауарларға немесе көрсетілетін қызметтерге (кері қайтарып алынғандардан және тоқтатылғандардан басқа) қатысты басқа тұлғаның атына неғұрлым ертерек басымдықпен тіркеуге мәлімделген белгілермен немесе сол тауарларға немесе көрсетілетін қызметтерге қатысты сол тұлғаның бірдей белгілерімен;

- егер тауар таңбасын тіркеу жекелендіру үшін орын атауы тіркелген сол тауарларға қатысты жүзеге асырылса, олар тауар шығарылған жердің осы атауын пайдалану құқығы иесінің атына тіркелетін тауар таңбасының қорғалмайтын элементі ретінде енгізілуі мүмкін жағдайларды қоспағанда, кез келген тауарларға қатысты Қазақстан Республикасында қорғалатын тауарлар шығарылған орындардың атауларымен тауардың шығу тегі.

Бірақ ҚР Тауар белгілері туралы Заңының 7-бабы 1-тармағының 5-тармақшасының 2-3-абзацтарына сәйкес 1-тармағының бірінші бөлігінің 1), 2) және 3) тармақшаларында көрсетілген тауар белгілерінің кез келгенімен араласу дәрежесіне дейін ұқсас біртекті тауарларға немесе қызметтерге қатысты тауар белгісі ретінде белгілеуді тіркеу. Тауар белгілері туралы Заңның 7-тармағына тауар таңбасы иесінің жазбаша келісімі берілген жағдайда жол беріледі. Егер меншік

⁸ Тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері, географиялық нұсқамалар және тауарлар шығарылған жерлердің атаулары туралы Қазақстан Республикасының 1999 ж. 26 шілдедегі № 456-І Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1014203&pos=240;-11#pos=240;-11 (Жүзген күні: 23.01.2024)

иесі заңды тұлға болып табылса, онда жазбаша келісім фирмалық бланкіде ұсынылуы, уәкілетті тұлға қол қоюы және заңды тұлғаның мөрмен бекітілуі тиіс (болған жағдайда), ал егер меншік иесі жеке тұлға болса, онда қол нотариалды куәландырылуы тиіс⁹.

Яғни, бір жағынан біртекті тауарларға немесе көрсетілетін қызметтерге қатысты олардың араласу дәрежесіне дейін бірдей немесе ұқсас немесе сол тауарларға немесе көрсетілетін қызметтерге қатысты бірдей тауар белгілерімен немесе кез келген тауарларға немесе көрсетілетін қызметтерге қатысты жалпыға бірдей белгілі тауар белгілерімен, ал екінші жағынан, егер түпнұсқа (бастапқы) иесінің тауар белгісін араластыру дәрежесіне дейін бірдей немесе ұқсас тіркеуге келісімі болса¹⁰, мұндай «түпнұсқа емес» (араластыру дәрежесіне ұқсас немесе бірдей) сауда белгісі тіркеледі.

В.С. Никулинаның пікірінше, тауар белгісі оның табиғатын анықтайтын екі негізгі функцияға ие: кепілдік: өндірушіден тұтынушыға тауардың сипаттамалары туралы ақпаратты беру механизмінің рөлін атқарады және беделді: осы өндірушінің тауарында белгілі бір сипаттамалардың болуын тұрақты тұтынушылық күтуді құру. Құқық иеленушінің оң беделінің пайда болуын анықтайтын тұтынушы аудиториясының осындай қабылдауын құруға тауар белгісінің (жарнаманың) танылуына және тартымды қабілетіне инвестиция салу және құқық иеленушінің адал (оң) беделінің (goodwill) тауар белгісін біртіндеп сатып алуы және жинақтауы арқылы қол жеткізіледі [10, 12 б.].

ҚР Тауар белгілері туралы Заңының 1-бабына сәйкес араластыру дәрежесіне ұқсас белгілер - жекелеген элементтердің айырмашылықтары бар және тұтынушы ассоциативті түрде бірдей деп қабылдайтын ұқсас белгілер немесе белгілер; ал бірдей тауар белгілері - барлық элементтерде сәйкес келетін белгілер немесе белгілер. Яғни, бірдей тауар белгілерінде және араластыру дәрежесіне ұқсас тауар белгілерінде кемсітушілік, жаңалық (өзіндік ерекшелік) жоқ, нәтижесінде олар тұтынушыны тауар туралы адастыруы мүмкін және т.б.

В.С. Никулина бұған бірнеше аспектілерді қарастырады: құқық иесінің тауар белгісін

тануға және тартымды қабілеттілікке салған инвестицияларынан экономикалық пайда алу үшін заңды мүддесін қорғауда, сондай-ақ тұтынушының нарықта ұсынылатын тауарларды қабылдауына, заңсыз пайдаланудың әртүрлі нысандарында көрінетін жосықсыз бәсекелестіктің көріністеріне аз көңіл бөлімнен тұтынушылық тандауды қамтамасыз ету міндетінде басқа біреудің тауар белгісін жасау (араластыру дәрежесіне ұқсастық жасау, бәсекелестің тауар белгісінің беделін пайдалану) [10, 12-13 б.].

Н.Ю. Медведев пікірінше, араластыру дәрежесіне ұқсас тауар белгілерінің заңды анықтамасын (дефиниции) өзгерту қажет, өйткені қазіргі анықтамада тауар белгілерінің араласу қаупінің болуы негізі ретінде салыстырылатын белгілер арасында ассоциациялардың болуы алынады, сонымен қатар «ассоциация» ұғымы мәні бойынша «ұқсастық» ұғымына «тең араластыру дәрежесіне дейін». Бұл теңестіру негізсіз болып көрінеді, өйткені «ассоциация» ұғымы «шатасу дәрежесіне ұқсастық» ұғымына қарағанда кеңірек. Жоғарыда айтылғандарға байланысты, тұтастай алғанда тауар белгілері қауымдастығына түсініксіз нұсқаудың орнына, нақты критерийлерді қамтитын анықтаманы қолдану қажет, олардың болуын анықтаған кезде тауар белгілерінің ұқсастығының болуы туралы шатастыру дәрежесіне дейін айтуға болады. Ол үшін Ресей Федерациясының азаматтық кодексінің тауар белгілерінің ұқсастығын араластыру дәрежесіне дейін анықтау бөлігіндегі ережелерін ашатын тиісті нормативтік актіні толықтыру ұсынылады, келесі ереже «егер бір белгіні тұтынушы екіншісіне қабылдаса немесе тұтынушы салыстырылатын белгілерді тікелей араластырмаса, бірақ таңбаланған тауарлар басқа белгімен араластыру дәрежесіне ұқсас болып саналады. көрсетілген белгілер бір көзден алынған» [11, 10-11 б.]. Осы мәлімдемемен келісемін.

Әділдік үшін, ұқсастықтың нақты критерийлерін араластыру дәрежесіне дейін анықтау қажеттілігі құқық қолдану қатынастарындағы субъектілерге: тауар белгілерін тіркеуге өтінім шеңберінде сараптама жүргізу кезінде уәкілетті ұйымға, соттарға – дауларды шешу үшін тапсырманы жеңілде-

⁹ Тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері, географиялық нұсқамалар және тауарлар шығарылған жерлердің атаулары туралы Қазақстан Республикасының 1999 ж. 26 шілдедегі № 456-І Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1014203&pos=240;-11#pos=240;-11 (Жүгінген күні: 23.01.2024)

¹⁰ Тауар белгілері, қызмет көрсету белгілері, географиялық нұсқамалар және тауарлар шығарылған жерлердің атаулары туралы Қазақстан Республикасының 1999 ж. 26 шілдедегі № 456-І Заңы // https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1014203&pos=240;-11#pos=240;-11 (Жүгінген күні: 23.01.2024)

тетінін атап өткен жөн. Қазіргі уақытта бұл шешімдер екіұшты және әр нақты жағдайда субъективті тәсілмен ерекшеленеді.

Осылайша, ҚР Заңының 7-бабының 1-тармағында қарама-қайшылық бар, бір жағынан, егер олар бірдей немесе араласу дәрежесіне ұқсас болса, белгілерді тіркеуге тыйым салынады, екінші жағынан, бұл белгілер түпнұсқа тауар белгісінің құқық иесінің келісімі болған кезде тіркелуі мүмкін, яғни. құқық иесі мен өтініш беруші белгілер өзара келісе алады, бірақ тұтынушы зардап шегуі мүмкін, бұл жоғарыда аталған «сөз байласу» нәтижесінде жаңылыстырылады.

Авторлық құқық объектілерін тауар белгілерінде қолдану жағдайлары жиі кездеседі, бұл жағдайда авторлар мен авторлық құқық объектілерін қайта өңдеу нәтижесінде жасалған тауар белгілеріне құқық иелерінің құқықтары қатығысады. Бұл мәселені А.М. Горохов өз зерттеулерінде көтереді. Осы мәселе бойынша заңнаманың жетілмегендігін атап өтіп, автор авторлық құқықпен қорғалатын кез-келген объектіні осы объектіге авторлық құқық иесінің келісімімен ғана тауар белгісі ретінде тіркеуге болатындығын анықтау арқылы бұл қайшылықты жоюға болады деп санайды [12, 7 б.]. ҚР заңнамасында тауар белгілерін тіркеуге қойылатын мұндай талап бар, өйткені тауар белгісіне құқықтар белгілеуде пайдаланылған туындылардың авторларының немесе құқық иеленушілерінің құқықтарын бұзбауға тиіс.

Қорытынды

Осылайша, қайта өңдеу көптеген зияткерлік меншік объектілері үшін маңызды екені анық. Шығармашылық іс-әрекет процесі кез-келген шеңбермен шектелмейді,

нәтижесінде ұқсас туындылар жасалуы мүмкін немесе шабыттандырылған автор шығармашылық тұрғыдан тәуелсіз шығарма жасай алады және оларды туынды немесе түпнұсқа туындылар деп тану керек екендігі анық емес. Әрине, қайта өңдеу құқығы авторға немесе басқа құқық иеленушіге тиесілі айрықша құқықтың өкілеттіктерінің бірі болып табылады, сондықтан түпнұсқа туындыны қоғамдық доменге берген жағдайларды қоспағанда, қайта өңдеу (аранжировка, модификация және т.б.) үшін түпнұсқа туындының авторлық құқық иесінің рұқсатын алу қажет, өйткені бұл жағдайда айрықша құқықтар тоқтатылады. Туынды туынды авторлық құқық объектісі болып табылады, сондықтан ол сонымен қатар қауіпсіздік критерийлеріне сәйкес келуі керек, атап айтқанда: ол шығармашылық сипатта болуы керек және объективті түрде көрсетілуі керек. ҚР заңнамасы толығымен емес, шығармашылық тәуелсіз инесамерзімді туындылар ұғымы жоқ, ҚР соттарына шығарманың шығармашылық сипаты мен өзіндік ерекшелігін қалай айқындау керектігі жөнінде ұсынымдар қажет, патенттік құқықтың тәуелді объектілері ұғымы көзделмеген. Осыған байланысты ҚР Заңында патентте тәуелді өнертабыс, тәуелді пайдалы модель және тәуелді өнеркәсіптік үлгі ұғымын қарастыру қажет. Қазіргі уақытта өнертабыстарды, пайдалы модельдерді, өнеркәсіптік үлгілерді қайта өңдеу патентке қабілеттілік критерийлеріне сәйкес келмеуіне байланысты құқықтық қорғаудан бас тартуға әкеледі, ал тауарлық белгілерді қайта өңдеу олардың құқық иелерінің құқықтарының бұзылуына әкеледі.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Елисеев В.И. Гражданско-правовой режим производных объектов интеллектуальных прав: автореф. дисс. ... к.ю.н. – М., 2017. – 31 с.
2. Айрапетов Н. Критерии разграничения оригинального и производного произведения // <https://www.lidings.com/ru/media/articles/kriterii-razgranicheniya-originalnogo-i-proizvodnogo-proizvedeniya/>. (Жүзінген күні 23.01.2024)
3. Демьяненко Е.В., Шпак А.В. К вопросу о правовой охране производных произведений // Юрист-Правоведъ. – 2019. - № 1. – С. 25-29.
4. Белькова Е.Г. Производные произведения науки, литературы и искусства // Академический юридический журнал. – 2023. - № 2. – С. 193-201.
5. Довгало А., Глонина В. Переработка произведения vs «параллельное» творчество: понятие, критерии разграничения // <https://privlaw-journal.com/pererabotka-proizvedeniya-vs-parallelnoe-tvorchestvo-ponyatie-kriterii-razgranicheniya/>. (Жүзінген күні: 23.01.2024)
6. Радоминова А.О. Гражданско-правовое регулирование создания и использования аудиовизуальных произведений: история и современность: автореф. Дисс. ... к.ю.н. – М., 2012. – 24 с.

7. Ромашин Э.С. Особенности правовой охраны аудиовизуального произведения как сложного комплексного объекта интеллектуальной собственности: автореф. ... к.ю.н. – М., 2016. – 30 с.

8. Елисеев В.И. Правовая охрана зависимых объектов патентных прав // <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovaya-ohrana-zavisimyh-obektov-patentnyh-prav/viewer> (Жүгінген күні: 23.01.2024)

9. Гаврилов Э.П. Зависимые изобретения и зависимые пункты формулы изобретения // <https://wiselawyer.ru/poleznoe/33569-zavisimye-izobreteniya-stolknoveniya-patentnykh-zayavok> (Жүгінген күні: 23.01.2024)

10. Никулина В.С. Правовая защита товарного знака от недобросовестной конкуренции в международном частном праве: автореф. ... к.ю.н. – М., 2013. – 24 с.

11. Медведев Н.Ю. Охраноспособность товарных знаков по законодательству Российской Федерации: автореф. ... к.ю.н. – М., 2008. – 23 с.

12. Горохов А.М. Правовое регулирование охраны товарных знаков в Российской Федерации: автореф. ... к.ю.н. – М., 2006. – 20 с.

REFERENCES

1. Yeliseyev V.I. Grazhdansko-pravovoy rezhim proizvodnykh ob"yektov intellektual'nykh prav: avtoref. diss. ... k.yu.n. – М., 2017. – 31 s.

2. Ayrapetov N. Kriterii razgranicheniya original'nogo i proizvodnogo proizvedeniya // <https://www.lidings.com/ru/media/articles/kriterii-razgranicheniya-originalnogo-i-proizvodnogo-proizvedeniya/>. (ZHügingen küni: 23.01.2024)

3. Dem'yanenko Ye.V., Shpak A.V. K voprosu o pravovoy okhrane proizvodnykh proizvedeniy // *Yurist"-Pravoved"*. – 2019. - № 1. – S. 25-29.

4. Bel'kova Ye.G. Proizvodnyye proizvedeniya nauki, literatury i iskusstva // *Akademicheskii yuridicheskii zhurnal*. – 2023. - № 2. – S. 193-201.

5. Dovgalyuk A., Glonina V. Pererabotka proizvedeniya vs «parallel'noye» tvorchestvo: ponyatiye, kriterii razgranicheniya // <https://privlaw-journal.com/pererabotka-proizvedeniya-vs-parallelnoe-tvorchestvo-ponyatie-kriterii-razgranicheniya/>. (ZHügingen küni: 23.01.2024)

6. Radominova A.O. Grazhdansko-pravovoye regulirovaniye sozdaniya i ispol'zovaniya audiovizual'nykh proizvedeniy: istoriya i sovremennost': avtoref. Diss. ... k.yu.n. – М., 2012. – 24 s.

7. Romashin E.S. Osobennosti pravovoy okhrany audiovizual'nogo proizvedeniya kak slozhnogo kompleksnogo ob"yekt intellektual'noy sobstvennosti: avtoref. ... k.yu.n. – М., 2016. – 30 s.

8. Yeliseyev V.I. Pravovaya okhrana zavisimykh ob"yektov patentnykh prav // <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovaya-ohrana-zavisimyh-obektov-patentnyh-prav/viewer> (ZHügingen küni: 23.01.2024)

9. Gavrilov E.P. Zavisimyye izobreteniya i zavisimyye punkty formuly izobreteniya // <https://wiselawyer.ru/poleznoe/33569-zavisimye-izobreteniya-stolknoveniya-patentnykh-zayavok> (ZHügingen küni: 23.01.2024)

10. Nikulina V.S. Pravovaya zashchita tovarnogo znaka ot nedobrosovestnoy konkurentsii v mezhdunarodnom chastnom prave: avtoref. ... k.yu.n. – М., 2013. – 24 s.

11. Medvedev N.YU. Okhranosposobnost' tovarnykh znakov po zakonodatel'stvu Rossiyskoy Federatsii: avtoref. ... k.yu.n. – М., 2008. – 23 s.

12. Gorokhov A.M. Pravovoye regulirovaniye okhrany tovarnykh znakov v Rossiyskoy Federatsii: avtoref. ... k.yu.n. – М., 2006. – 20 s.